

El pensament neocon és “d’intervenció”. No volen ser espectadors de la política, ni fer una especulació historicista sobre el futur de la cultura i la societat. Els neocons pretenen ser –com a poc–, secretaris del Príncep (i si pot ser també Prínceps). Quan poden, miren d’intervenir en l’educació (generalment per insistir en la importància de la història) i els encanta escriure sobre Sòcrates (que com que no va escriure res i fa molts anys que és mort, pot dir tot el que li facin dir). Són platònics (perquè el platonisme és l’antídot al materialisme) i els agrada el món grec antic (els presocràtics i el platonisme els llegeixen a partir de Heidegger i Strauss). La seva idea de fons és d’inspiració gramsciana: qui domina la cultura controla el món. En el fons la pretensió dels neocons és construir un nou sentit comú col·lectiu.

Va ser el dirigent comunista italià Antonio Gramsci (empresonat sota el feixisme) qui va teoritzar que un moviment minoritari podia arribar a ser dirigent si aconseguia imposar en la vida cultural i intel·lectual el seu vocabulari i les seves fórmules. Això en filosofia política s’anomena “hegemonia” i és també el que cerca el neoconservadorisme. També se’n pot dir “soft power”. Des de la seva perspectiva, la contracultura, l’educació progressista, el pacifisme, l’ecologisme, el pensament de gènere, etc., han destruït el pòsit de valors compartits sobre el que es construeix una cultura (la d’Occident, més concretament) i cal absolutament una guerra cultural per recuperar l’hegemonia perduda. Alguns temes neocons són recurrents: cal que retornin els “valors”, cal recuperar el sentiment religiós, cal refer el patriotisme (en el cas espanyol patriotisme anticatalà, òbviament), cal lluitar contra la immigració. L’argument neocon sempre és el mateix: cal tornar als bons valors, a la tradició, a la família, als fets clars i evidents, al que ha funcionat “tota la vida”... En definitiva, el gran argument neocon és la “recuperació del sentit comú”, en la perspectiva d’una “política de la salvació” dels valors tradicionals, amenaçats per l’individualisme liberal i pel socialisme. Sota aquesta bandera restauracionista s’apleguen un poti-poti de cristians evangèlics, catòlics intransigents, universitaris straussians jueus, antics trotsquistes, nostàlgics de la guerra freda, moralistes de la família, etc., conjuminats per salvar Occident. En molts casos, els neocons són “reborns” [renascuts], és a dir, gent d’esquerres o antics ateus que, desenganyats, veuen la llum -i i alguns casos les garrofes-, de manera que redescobreixen els valors tradicionals. Parafrasejant i actualitzant el que es deia sobre els polítics de la Lliga Catalana en els anys 30’s del segle passat, els neocons són bàsicament uns pobres que defensen el capital, uns descreguts que defensen la religió i uns malcasats que amaguem fills drogoaddictes en el “projecte Home” alhora que defensen la família.

Per a trobar defensors de les mesures reaccionàries que proposen els neocons, el més senzill és observar dos grups socials mal situats en la societat contemporània: els aturats (que són sempre la força de xoc neoconservadora) i els intel·lectuals de segon nivell (vinculats a les universitats privades en mans de l’Església.) Els aturats es poden manipular contra la immigració que els treu llocs de treball mentre que els intel·lectuals de les universitats privades generalment actuen per ressentiment. La reivindicació del “sentit comú” és l’expressió del poble en contra de les elits (universitàries, òbviament!) i també contra els “cossos intermedis” (la burocràcia de l’Estat i en el cas hispànic, les autonomies). A Espanya, curiosament, els neocons no estan contra la immigració. No necessiten oposar-se als musulmans, ni als immigrants perquè ja tenen els catalans com a caps d’esquella passi el que passi.

La tesi del dret natural és consubstancial al neoconservadorisme. Hi ha idees, actes, opinions, etc., que per elles mateixes són antinaturals, contràries a l’ordre lògic de les coses i que, en

conseqüència han de ser combatudes radicalment. “Constructivisme” és la paraula que en l'àmbit sociològic més detesten els conservadors. Ells, òbviament, l'oposen a realisme o naturalisme. És natural que els rics dominin els pobres, els homes dominin les dones i els espanyols dominin els catalans (o els indis d'Amèrica, tant li fa). I tot el que trenqui l'ordre natural només pot portar al caos social. Per això una educació democràtica és el suïcidi d'un Estat.

Conseqüentment, el neoconservadorisme procura crear un “pànic moral” davant tot allò que pugui significar el trencament de l'ordre social natural. Les prèdiques, més o menys ben intencionades, sobre la pèrdua de l'autoritat dels mestres, sobre els perills del multiculturalisme o sobre la crisi demogràfica de l'home blanc són exemples prou ben coneguts de “pànic moral”. Actua en favor de les idees conservadores l'ús dels mitjans de comunicació de masses per estendre aquest malestar mitjançant una tria de notícies el més sensacionalistes possible. Les campanyes de premsa són essencial perquè ajuden a crear una sensació de crisi social i de setge als valors de les classes mitjanes. Provocar un sentiment d'amenaça i de complot fomenta l'èxit de les respostes conservadores davant la crisi i, en passant, ajuda al retorn de la religió a l'espai públic.

Però un neocon no és un conservador. I la diferència és molt clara: el neoconservadorisme és un pessimisme. En el text que s'ha considerat entre els més significatius del conservadorisme modern (*On Being Conservative*, de M. Oakeshott, 1962), hi ha un paràgraf molt conegut que diu això: *“ser conservador és preferir allò familiar al desconegut, el que ha estat assajat al que no ho ha estat, el fet al misteri, el real al possible, el limitat al desmesurat, el proper al llunyà, el suficient al sobrer, el convenient al perfecte, el riure de l'instant present a la beatitud utòpica”*. Per a un conservador el món està bé i, per això mateix, cal mantenir-lo tal i com està. Un neoconservador manté una actitud perfectament distinta. Per als neocons el món actual és un autèntic desastre, una pura misèria nihilista – i per això mateix cal destruir-lo apel·lant als valors de la bona i vella tradició. Mentre un conservador és elitista en el sentit que considera que una minoria tradicional encarna els valors de la bona societat, un neocon ho és el sentit del menyspreu als valors de la societat de masses.

Hi ha dues teories implícites que mouen la propaganda intel·lectual neocon. Són la teoria del complot (cal denunciar unes elits venudes i antipatriòtiques enfrontades als interessos del poble) i la de la conspiració (les elits manipulen constantment els desigs de la gent per al seu profit egoista). Això els permet simplificar fins a nivells patètics una sèrie de debats que són molt complexos (p. ex. el paper de la maternitat o el gènere) fins tornar-los perfectament eixorcs. En els extrems alguns neocons creuen en tesis conspiracionistes (els il·luminati...), en casos més habituals la culpa de les desgràcies del món és dels sindicats o dels partits polítics (sempre antipopulars). Tots, però, són extremadament durs amb els líders conservadors quan s'aparten de les consignes marcades. A la xarxa és fàcil veure, per exemple, que qui més anticlericalisme fa són... les webs ultraclericals carismàtiques i conservadores. Viure per veure.

En resum, el pensament neocon és antidemocràtic; considera que el poble per ell mateix no sap on va i, com que s'esgarria, ha de ser regit per les elits, a la manera de la teoria platònica del filòsof-rei. Això no vol dir ni que els neocons estiguin contra els partits polítics, ni que cerquin o lloïn el lideratge carismàtic (dos elements més propers al feixisme que a cap altra ideologia política). Simplement són antidemocràtics perquè menyspreen el “demos”. Però, sobretot, el neoconservadorisme és un pensament antiliberal en política (la llibertat és un perill i ha de ser temperada per la tradició) i antirelativista en moral. A partir d'aquestes tres determinacions, fa política per transformar la societat d'una manera paradoxalment “revolucionària”. “Revolució conservadora” no deixa de ser una contradicció en els termes, però és, certament, un programa

polític. Sempre hi haurà el dubte sobre la seva solidesa intel·lectual (de fet és un moviment més llibresc que no pas culte). El neoconservadorisme no passa de ser un moviment molt minoritari, que no viuria sense abundoses transferències econòmiques i sense el control ideològic d'alguns dels grans mitjans de comunicació. Si, per una banda, té com a principal objectiu la producció d'una cultura que recuperi els (suposats) valors dels (suposats) vells bons temps que estan (suposadament) perduts en el nihilisme contemporani, en realitat la seva política econòmica no és altra que el neoliberalisme – on la compassió ocupa el lloc de la justícia. El neoliberalisme necessita que els grans grups socials (les masses) acceptin que el seu lloc natural és la subordinació. I els neocons, senzillament, produeixen la ideologia necessària per a la submissió de les masses.